Мені дуже шкода, що я не можу нам сказати, як звуть цього чоловічка і де він живе, і хто його тато і мама. В сутінках я навіть не встиг як слід роздивитися його обличчя. Я тільки пам'ятаю, що ніс у нього був у ластовинні і що штанці в нього були коротенькі й трималися не на ремінці, а на таких шлейочках, які перекидаються через плечі і застібаються десь на животі.

Якось улітку я зайшов у садок — я не знаю, як він зветься — на Васильєвському острові, коло білої церкви. Була у мене з собою цікава книжка, я засидівся, зачитався і не помітив, як настав вечір. Коли в очах у мене зарябіло і читати стало зовсім важко, я швидко згорнув книжку, підвівся і пішов до виходу.

Сад уже спорожнів, на вулицях мигтіли вогники, і десь за деревами лунав дзвоник сторожа.

Я боявся, що сад зачинять, і йшов дуже швидко.

Раптом я зупинився. Мені вчулося, ніби десь збоку, за кущами, хтось плаче.

Я звернув на бічну доріжку — там білів у темряві невеличкий цегляний будиночок, які бувають в усіх міських садах, якась будка чи сторожка. А біля її стіни стояв маленький хлопчик років семи-восьми і. схиливши голову, голосно й невтішно плакав.

Я підійшов і озвався до нього.

— Що з тобою, хлопчику?

Він одразу, наче по команді, перестав плакати, підняв голову, глянув на мене і сказав:

— Нічого.

— Як це нічого? Тебе хто скривдив?

— Ніхто.

— То чого ж ти плачеш?

Йому ще важко було говорити, він ще не проковтнув усі сльози, ще схлипував, гикав, шморгав носом.

— Давай пішли, — сказав я йому. — Глянь, уже пізно, вже сад зачиняють...

І я хотів узяти хлопчика за руку. Але хлопчик швидко відсмикнув руку і сказав:

— Не можу.

— Що не можеш?

— Іти не можу.

— Як? Чому? Що з тобою?

— Нічого,—сказав хлопчик.

— Ти що — хворий?

— Ні,—сказав він. —Здоровий.

— То чому ж ти йти не можеш?

— Я вартовий, — сказав він.

— Як вартовий? Який вартовий?

— Та що ви — не розумієте? Ми граємося.

— Та з ким же ти граєшся? Хлопчик помовчав, зітхнув і сказав:

— Не знаю. Тут я, признатися, подумав, що, напевне, хлопчик все-таки хворий і що в нього з головою не все гаразд.

— Послухай, — сказав я йому. —Що ти кажеш? Як же це так? Граєшся і не знаєш Із ким?

— Так, сказав хлопчик. —Не знаю. Я на лаві сидів, а тут якісь великі хлопці підходять і кажуть: "Хочеш гратись у війну?" Я кажу: "Хочу". Почали гратися. Мені кажуть! "Ти сержант". Один великий хлопчик — він Тимошенком був, маршалом... Він привів мене сюди й каже: "Тут у нас пороховий склад. А ти будеш вартовим Стій тут, поки я тебе не зміню". Я кажу: "Добре". А він каже: "Дай чесне слово, що не підеш звідси".

— Ну?

— От я й сказав: "Чесне слово, не піду".

— То й що?

— Так от. Стою, стою, а вони не йдуть.

— Так! — посміхнувся я. —А давно вони тебе сюди поставили?

— Ще завидна.

— Так де ж вони?

Хлопчик знову зітхнув і сказав:

— Я думаю, вони пішли.

— Як пішли?

— Забули.

— То чого ж ти стоїш?

— Я чесне слово сказав...

Я вже хотів засміятися, але потім схаменувся і подумав, що це зовсім не смішно і що хлопчик каже цілком правильно. Якщо дав чесне слово, то треба стояти, що б там не трапилось — хоч лопни. А гра це чи не гра —однаково.

— От так історія вийшла! — сказав я йому. — Що ж ти робитимеш?

— Не знаю, — сказав хлопчик і знову заплакав.

Мені дуже хотілося йому якось допомогти. Але що я міг зробити? Іти шукати цих дурних хлоп'ят, які поставили його на варту, взяли з нього чесне слово, а самі втекли додому? Та де ж їх тепер знайдеш, тих хлоп'ят? Вони вже, мабуть, повечеряли і спати лягли, і десяті сни бачать. А людина на варті стоїть. В темряві. І голодна, мабуть.

— Ти, напевне, їсти хочеш? — запитав я в нього.

— Так, — сказав він, — хочу.

— Так от що,—сказав я, подумавши. —Ти валяй біжи додому, повечеряй, а я поки що за тебе постою тут.

— Та, — сказав хлопчик, — а хіба це можна?

— Чому ж не можна?

— Ви ж не військовий.

Я почухав потилицю і сказав:

— Правильно. Нічого не вийде. Я навіть не можу зняти тебе з варти. Це може зробити тільки військовий, тільки начальник...

І тут раптом у мене з'явилася щаслива думка. Я подумав, якщо звільнити хлопчика від чесного слова, зняти його з варти може тільки військовий, так у чому ж річ? Треба, значить, іти шукати військового.

Я нічого не сказав хлопчикові, тільки промовив: "Почекай хвилиночку", а сам, не гаючи часу, побіг до виходу.

Ворота ще не були зачинені, ще сторож ходив десь у найдальших закутках саду і додзвонював там своїм дзвоником.

Я став біля воріт, чекаючи, чи не пройде мимо який-небудь лейтенант або хоча б рядовий червоноармієць. Але, як на лихо, жоден військовий не показувався на вулиці. От майнули були на тому боці вулиці якісь чорні шинелі, я зрадів, подумав, що то військові моряки, перебіг вулицю і побачив, що це не моряки, а хлоп'ята-ремісники. Пройшов високий залізничник у дуже красивій шинелі з яскравими малиновими нашивками. Але й залізничник з його чудовою шинеллю мені також тої хвилини був ні до чого.

Я вже хотів ні в сих ні в тих повертатися до саду, як раптом побачив за рогом, на трамвайній зупинці захисний командирський кашкет з блакитною кавалерійською околичкою. Здається, що ніколи в житті я так не радів, як зрадів тої миті. Стрімголов я побіг до зупинки. І раптом, не встиг добігти, бачу — до зупинки підходить трамвай, і командир, молодий кавалерійський майор, разом з усією публікою збирається просунутися до вагона.

Захекавшись, я підбіг до нього, схопив за руку і закричав:

— Товаришу майор! Почекайте! Товаришу майор...

Він оглянувся, здивовано на мене подивився і сказав:

— В чому річ?

— Бачите, в чому річ,—сказав я. — Тут у саду, біля будки, на варті стоїть хлопчик. Він не може піти звідти, він дав чесне слово. Він дуже маленький... Він плаче...

Командир глянув на мене перелякано. Напевне, він теж подумав, що я хворий і в мене з головою не все гаразд.

— До чого ж тут я?—сказав він.

Трамвай його відійшов, і він дивився на мене дуже сердито.

Але коли я трохи докладніше з'ясував йому, в чому річ, він не став довго думати і відразу ж сказав.

— Ходімо, ходімо. Звичайно! Чом же ви мені зразу не сказали?

Коли ми підійшли до саду, сторож чіпляв на ворота замок. Я попросив його кілька хвилин почекати, сказав, що в саду у мене залишився хлопчик, і ми з майором побігли в глиб саду.

У темряві ми ледве відшукали білу будку. Хлопчик стояв на тому самому місці, де я його залишив, і знову, але тепер дуже тихо, плакав. Я озвався до нього. Він зрадів, навіть скрикнув з радощів, а я сказав:

— Так от, я привів начальника.

Побачивши командира, хлопчик якось випростався, виструнчився і став на кілька сантиметрів вищий.

— Товаришу вартовий, — сказав йому командир. — Яке ви маєте звання?

— Я сержант,—сказав хлопчик.

— Товаришу сержант, наказую залишити довірений вам пост.

Хлопчик помовчав, посопів носом і сказав: А у вас яке звання? Я не бачу...

— Я майор,—сказав командир.

І тоді хлопчик приклав руку до широкого козирка своєї сіренької кепки і сказав:

— Єсть, товаришу майор: наказано залишити пост.

І сказав він це так дзвінко і так вправно, що ми обидва не витримали й зареготалися. І хлопчик теж весело і з полегкістю засміявся.

Не встигли ми втрьох вийти з саду, як за нами грюкнули ворота і сторож кілька разів повернув у замку ключ.

Майор простяг хлопчикові руку:

— Молодець, товаришу сержант! — сказав він.—З тебе вийде справжній воїн. До побачення!

Хлопчик щось пробурмотів і сказав:

— До побачення...

А майор віддав нам обом честь і, побачивши, що знову підходить його трамвай, побіг

до зупинки.

Я теж попрощався з хлопчиком і потис

йому руку.

— Може, тебе провести? — спитав я в нього.

— Ні, я близько живу. Я не боюсь, — сказав хлопчик.

Я подивився на його маленький веснянкуватий ніс і подумав, що йому справді нема чого боятися. Хлопчик, у якого така міцна воля і таке тверде слово, не злякається темряви, не злякається хуліганів, не злякається й страшніших речей.

А коли він виросте... Ще не відомо, ким

він буде, коли виросте, але ким би він не був,

можна поручитися, що це буде справжня людина.

Я подумав так, і мені стало дуже приємно. Що я познайомився з цим хлопчиком.

І я ще раз міцно і з задоволенням потис йому руку.